

Visn. Lviv. Univ., Ser. Zhurn. 2026: 59; 127–137 • DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/vjo.2026.59.13950>

УДК 070.15:77.044:316.774:355.01(477)

ЕТИКА ЗОБРАЖЕННЯ ЖЕРТВ ВІЙНИ В МАТЕРІАЛІ ‘1000 DAYS OF WAR IN UKRAINE CAPTURED IN IMAGES’ (AP)

Юлія Равлюк

Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Генерала Чупринки, 49, 79044, Львів, Україна

e-mail: leia.ukrainka@gmail.com
<https://orcid.org/0009-0001-5686-2721>

У статті проаналізовано етичні параметри візуалізації війни у проєкті Associated Press ‘1000 days of war in Ukraine’ та досліджено деонтологічний конфлікт між глобальним принципом «свідчення» та «правом на приватність» (рекомендації КЖЕ) у питаннях публікації фотографій жертв російсько-української війни та можливості ідентифікації людей, зображених на знімках. У межах дослідження виявлено роль технологічної автентичності та контекстуалізації як запобіжників естетизації насильства, а також визначено умови збереження гідності суб’єкта зйомки та мінімізації ретравматизації аудиторії в системі воєнної фотожурналістики

Ключові слова: воєнна фотожурналістика, Associated Press, журналістська етика, Комісія з журналістської етики, естетизація насильства, десенситизація, ідентифікація жертви, візуальний наратив.

1. Постановка проблеми

Візуалізація людських страждань у медіа традиційно перебуває в центрі дискусій про те, де проходить межа між інформуванням аудиторії про трагедію та експлуатацією травми. У контексті російсько-української війни ці дискусії набувають особливої гостроти, оскільки цифрова епоха вимагає миттєвої та максимально відвертої візуалізації подій для підтримки світової уваги: повномасштабне російське вторгнення в Україну стало, фактично, прецедентом того, як у центрі Європи розгортається «війна у прямому ефірі». У цьому випадку фотографії війни перестають бути лише ілюстрацією до тексту – вони, як медіум, що не потребує перекладу та є зрозумілим і репрезентативним попри мовні й географічні бар’єри, трансформувалися в самостійний політичний та етичний акт, який посідає окреме місце у формуванні колективної пам’яті та уявлення про бойові дії та їхні наслідки.

Разом із цим масове тиражування образів насилля створює загрозу «десенситизації» глядача – поступового зниження емпатичного порогу через надмірну кількість шокуючого контенту. У цьому контексті вивчення етичних стратегій провідних світових агентств, зокрема Associated Press (AP), стає критично важливим для

розуміння того, як журналістика може документувати трагедію, не перетворюючи її на «порнографію насильства».

2. Аналіз досліджень та публікацій

Теоретичне підґрунтя статті базується на концепціях С. Зонтаг¹, яка розглянула питання моральної позиції глядача перед обличчям чужої смерті, відображеної, зокрема, в репортажній фотографії, у праці «Спостереження за болем інших». В українському науковому дискурсі проблему етики візуальної репрезентації війни досліджує Л. Лисенко², аналізуючи кризи етичних стандартів у фотожурналістиці, а також Н. Стеблина та К. Родигін³, фокусуючись на наративах війни у світових медіа (зокрема, в матеріалах The Guardian). Попри значну кількість розвідок щодо окремих знімків (наприклад, фото знищеного російськими військами Маріуполя чи світлин з «Азовсталі»), системний аналіз довготривалих ретроспективних проєктів, як-от *'1000 days of war in Ukraine captured in images'*, досі не був предметом окремого наукового вивчення.

3. Методологічні засади дослідження

Методологічну основу дослідження становить комплексний підхід, який базується на поєднанні методів візуального контент-аналізу та компаративістики.

У процесі дослідження застосовано деонтологічний аналіз для зіставлення стандартів і рекомендацій для журналістів Associated Press та Комісії з журналістської етики. Теоретичну рамку формує система «фотограф – фото – глядач», яку виводить у своєму дослідженні Л. Лисенко⁴: згадана концепція дозволяє дослідити взаємодію суб'єктів візуальної комунікації.

Окрім того, використано метод кейс-стаді для детальнішого аналізу етично неоднозначних світлин, що дало змогу перевірити теоретичні положення на практичному матеріалі.

Мета статті полягає у виявленні та аналізі деонтологічних принципів відображення жертв війни у фотопроекті агентства Associated Press за 1000 днів повномасштабного російського вторгнення в Україну. Дослідження передбачає розгляд балансу між документуванням, художньою естетизацією, суспільною вагомістю кадру та правом людини на приватність у моменти проживання трагедії та втрати. Також у статті не залишилось поза увагою питання дотримання фотожурналістом на практиці затверджених редакційних та загальноетичних стандартів при висвітленні війни.

Об'єктом аналізу є матеріал АР, який об'єднує роботи Євгена Малолетки, Мстислава Чернова, а також інших провідних фотографів, відомих знімками з місць

¹ Зонтаг, С. (2020), *Спостереження за болем інших*, пер. з англ. Назар Довжок, ist publishing, Київ, 144 с.

² Лисенко, Л. (2023), «Криза етики візуальної репрезентації війни (фотографічний вимір)», *Obraz*, вип. 3 (32), с. 37–46. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/a08b53a8-a0d1-445d-8d62-9f8c0ceaa62b/content> (дата звернення: 23.12.2025).

³ Стеблина, Н., Родигін, К. (2025), «Наративи війни та газетна фотографія (сприйняття повномасштабного російського вторгнення в Україну газетою The Guardian)», *Актуальні питання масової комунікації*, № 38, с. 18–30. DOI: <https://doi.org/10.17721/CIMC.2025.38.18-30> (дата звернення: 23.12.2025).

⁴ Лисенко, Л. (2023), «Криза етики візуальної репрезентації війни (фотографічний вимір)», *Obraz*, вип. 3 (32), с. 37–46. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/a08b53a8-a0d1-445d-8d62-9f8c0ceaa62b/content> (дата звернення: 23.12.2025).

російських воєнних злочинів (Костянтин та Влада Ліберови, Феліпе Дана тощо). Проєкт *'1000 days of war...'* сфокусований не лише на зборі документальних кадрів, на яких зафіксовані наслідки російських атак і зруйновані будівлі, а й на емоціях як окремих героїв, так і груп людей, переважно – постраждалих цивільних. **Предметом** дослідження є опубліковані кадри: від безпосередньої фіксації людей, котрі загинули в перші дні російського вторгнення до метафоричних портретів українців, які живуть у стані перманентної травми.

При аналізі опублікованих фотографій авторка спирається на принципи «trauma-informed journalism» (журналістики, що враховує травму). Головним завданням такого підходу є не тільки показ факту страждання, а передовсім збереження агентності жертви: права людини лишатися суб'єктом історії та бути не лише об'єктом жалю чи абстрактної ілюстрації травми. Особливу увагу в статті приділено тому, як автори АР використовують техніку «олюднення статистики» через деталізацію побуту та емоцій на тлі масштабних руйнувань.

4. Виклад основного матеріалу дослідження

Фундаментальним підґрунтям для розуміння етичних викликів репрезентації жертв війни в медіапроєктах загалом та вищезгаданому проєкті АР є тези, викладені в праці С. Зонтаг «Спостереження за болем інших»⁵. Авторка виділяє дихотомію шоку, котрий може стати когнітивним ударом, коли глядач стикається зі зображеннями трагедії вперше, та десенситизації (звикання), коли через надмірне тиражування жакхливих кадри «нормалізуються» – це стало більш поширеною проблемою з розвитком технологій та ростом популярності онлайн-медіа.

Дослідниця також вказує на психологічну амбівалентність: попри соціальну неприйнятність, видовище чужого болю може викликати в глядача похмуре зацікавлення, перетворюючи трагедію на об'єкт споглядання. Як приклад, С. Зонтаг наводить поширеність сюжетів, пов'язаних зі стражданнями, у світовому мистецтві й роздумує над тим, як композиційно вдалий репортажний кадр може здаватися «нереалістичним» і сприйматися як мистецький об'єкт, а не реальний документ про трагедію: «Якщо воєнна фотографія виглядає як кадр із фільму, то починає здаватися неавтентичною, навіть якщо в ній немає нічого постановочного»⁶.

Ці тези знаходять розвиток у дослідженні Л. Лисенко, яка наголошує на тому, що фотографії страждання завжди мають посилений ступінь значущості, а декодування їхніх сенсів перекладається безпосередньо на глядача. Важливість ролі останнього формується системою реакцій: від розуміння та відчуття до конкретної «дії у відповідь». Науковиця вводить поняття «гіпервидимості», яка активується як захисний механізм перед страхом невідомого. За відсутності видимої повноти зображеного у глядача виникає «відчайдушне бажання бачити ще більше», намагання певним чином «допрожити» побачене у власній уяві. В такому разі етичність фотографії потрапляє в поле множинних інтерпретацій, де межу між приватним і публічним розмивають цифрові технології. Лисенко наголошує на необхідності розглядати

⁵ Зонтаг, С. (2020), *Спостереження за болем інших*, пер. з англ. Назар Довжок, ist publishing, Київ, 144 с.

⁶ Там само.

етику через цілісну систему «фотограф – фото – глядач», де психоемоційний досвід кожного суб'єкта має бути врівноваженим⁷.

Окрім цього, Л. Лисенко зауважує необхідність враховувати межу між приватним досвідом горя та суспільно вагомим фактом. Як приклад, науковиця наводить світлини Влади та Костянтина Ліберових із похорону військового Дмитра Коцюбайла із позивним «Да Вінчі» – під час прощання із загиблим воїном фотографи фіксували не тільки загальні плани, а й емоції його близьких, що викликало дискусію в соцмережах щодо доречності подібних кадрів у моменти, коли рідні полеглих проживають горе – й водночас із цим масштаб події (як похорон досить відомого діяча) є таким, що її фіксація є документуванням суспільно вагومого моменту та частиною майбутньої колективної пам'яті. Про це також згадує історик мистецтва Олена Червоник у статті «Фотофіксація горя: кілька міркувань про етику і новий український мартиролог»⁸.

«Репрезентація – це соціальний клей, що створює спільноту. Нерепрезентоване вислизає з історичної пам'яті», – згадує дослідниця в матеріалі для медіа «Українська правда», відправною точкою якого є світлина Аліни Михайлової на похороні Дмитра Коцюбайла, зроблена подружжям Ліберових.

Трансформацію подібних процесів у часі деталізують Н. Стеблина та К. Родигін⁹. Дослідники підтверджують спостереження Зонтаг про нормалізацію війни, фіксуючи перехід від «жаху» перших днів до «символізації» на пізніших етапах. Вони виділяють кілька ключових рис сучасного візуального наративу, серед яких – пріоритет так званого «гуманітарного фокуса»: наративи про цивільних витісняють суто військові хроніки, а побут і страждання солдата як людини стають важливішими за самі бойові дії. Ще одним фактором, який описують вчені, є нівеляція суб'єктності протесту з боку громадян країни-агресора. Дослідники з'ясували, що на початку повномасштабного вторгнення РФ The Guardian намагалися виокремити російських протестувальників як героїв матеріалів; згодом вони зникли як активні суб'єкти, а увага медіа змістилася на жертв російської агресії – зокрема, цивільних жінок.

Межа між шоком, документуванням та нормалізацією болю є контекстом для матеріалу Associated Press. Етичність проєкту полягає не лише у виборі кадрів, а й у тому, як він артикулює досвід пам'яті та трагедії.

Огляд візуальної стратегії проєкту *'1000 days of war in Ukraine'* потребує окреслення нормативної бази, на якій ґрунтується робота фотокореспондентів – вона включає внутрішні стандарти Associated Press та рекомендації Комісії з журналістської етики щодо публікації фотографій людей, які загинули внаслідок бойових дій.

⁷ Лисенко, Л. (2023), «Криза етики візуальної репрезентації війни (фотографічний вимір)», *Obraz*, вип. 3 (32), с. 37–46. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/a08b53a8-a0d1-445d-8d62-9f8c0ceaa62b/content> (дата звернення: 23.12.2025).

⁸ Червоник, О. (2023), «Фотофіксація горя: кілька міркувань про етику і новий український мартиролог», *Українська правда. Життя*, 14 березня. URL: <https://life.pravda.com.ua/columns/2023/03/14/253331/> (дата звернення: 02.01.2026).

⁹ Стеблина, Н., Родигін, К. (2025), «Наративи війни та газетна фотографія (сприйняття повномасштабного російського вторгнення в Україну газетою The Guardian)», *Актуальні питання масової комунікації*, № 38, с. 18–30. DOI: <https://doi.org/10.17721/CIMC.2025.38.18-30> (дата звернення: 23.12.2025).

Згідно з внутрішніми стандартами АР, фотографам заборонено будь-яким чином ретушувати чи змінювати елементи кадру, що може суттєво вплинути на оригінальний вміст. Стандарти допускають мінімальні корекції – до прикладу, кадрування знімка. Також за згаданими регуляціями заборонено використовувати штучне розмиття чи затемнення фону для надання зображенню більшої «художності»¹⁰.

Такі стандарти потрібні для дотримання точності й достовірності в зображенні війни та мінімізації ризиків викривлення фактів, а також – уникнення «естетизації насильства», про які в різній формі говорять С. Зонтаг, Н. Стеблина та К. Родигін. Відмова АР навіть від усунення «ефекту червоних очей» підкреслює пріоритет документальності над візуальним комфортом та стилістикою кадру: це частково відповідає концепції шоку як когнітивного удару для глядача, про який писала С. Зонтаг¹¹.

На відміну від вимог АР, які загалом спрямовані на дотримання журналістських стандартів точності та правдивості, рекомендації Комісії з журналістської етики зосереджені на захисті честі та гідності людей – як загиблих внаслідок війни, так і людей, які проживають горе й втрату (наприклад, рідні та близькі під час похорону).

Коли мовиться про зображення загиблих, виникає етична дискусія щодо ідентифікації жертв війни. Так, стратегія АР часто передбачає оприлюднення імен та історій загиблих, щоби уникнути «анонімності статистики» – це можна побачити, зокрема, в стандарті з необхідністю максимально повно описувати фото для публікації. Натомість Комісія з журналістської етики вводить чітке обмеження: називати імена загиблих заборонено, доки про смерть офіційно не дізналися їхні родичі – порушення цього обмеження є втручанням у приватне життя людей та може спричинити додаткову травматизацію для близьких загиблого¹².

Такий етичний підхід базується на прагненні мінімізувати ретравматизацію: оскільки український глядач перебуває всередині травми, а не споглядає її як «нейтральний свідок», Комісія з журналістської етики рекомендує медіа бути обережними із великими планами загиблих¹³. Стандарти АР орієнтовані на зовнішнього глядача – кадри смертей та страждань використовують для більш повної документації наслідків війни та її репрезентації для іноземної аудиторії. Таким чином, у сучасній воєнній журналістиці можна простежити межу між «правом світу знати» і «правом на гідність та приватне прожиття трагедії».

Обидві системи регуляцій включають тези про важливість контексту. АР уникає використання «загальних» (generic) фото, щоби не створювати хибних асоціацій та неповного (отже, неправдивого) означення¹⁴. Комісія з журналістської етики, своєю чергою, наголошує на тому, що публікація шокового контенту має бути ви-

¹⁰ *The Associated Press: official website*, “AP News Values and Principles. Telling the Story”. URL: <https://www.ap.org/about/news-values-and-principles/telling-the-story/> (дата звернення: 02.01.2026).

¹¹ Зонтаг, С. (2020), *Спостереження за болем інших*, пер. з англ. Назар Довжок, ist publishing, Київ, 144 с.

¹² *Комісія з журналістської етики: вебсайт* (2022), «Рекомендації Комісії з журналістської етики щодо публікації фотографій людей, які загинули внаслідок агресії РФ», Заява КЖЕ від 05.04. URL: <https://cje.org.ua/statements/rekomendatsii-komisii-z-zhurnalistskoi-etyky-shchodo-publikatsii-fotohrafii-liudey-ia-ki-zahynuly-vnaslidok-ahresii-rf/> (дата звернення: 02.01.2026).

¹³ Там само.

¹⁴ *The Associated Press: official website*, “AP News Values and Principles. Telling the Story”. URL: <https://www.ap.org/about/news-values-and-principles/telling-the-story/> (дата звернення: 02.01.2026).

правдана «винятковою суспільною вагомістю»¹⁵ (як, наприклад, фіксація воєнного злочину). Разом із цим нині ні в етичних рекомендаціях, ні в законодавчому полі не існує чітких критеріїв, які б розмежували поняття суспільної вагомості та зловживання шоковим контентом.

КЖУ радить керуватися такими факторами при прийнятті рішення про публікацію того чи іншого матеріалу (включно з фотографіями та відеоконтентом): яким є внесок матеріалу в дискусію, що становить публічний інтерес; наскільки відома зображена людина; як зображена людина поводитись до публікації (за згаданими рекомендаціями, журналіст має враховувати, що людина в стані шоку не здатна дати чітку та свідому згоду на зйомку – якщо згодом такий герой просить прибрати фото чи коментар, це потрібно зробити). Також треба зауважити, якими були обставини знімання та спосіб отримання інформації, а також – яким буде остаточний зміст, форма й потенційні наслідки публікації¹⁶.

«Метою дій журналіста, який висвітлює наслідки злочинів Росії, має бути не видобування з аудиторії емоцій і не спонування її до будь-якої реакції, а повне і правдиве висвітлення події. Бути небайдужим до людського горя — нормально, але в журналістських матеріалах варто утриматись від оцінок, суб'єктивних тлумачень, нагнітання емоцій. Найкраще, коли факти говорять самі за себе, а коментарі належать ньюзмейкерам і свідкам події, а не авторові», – мовиться в рекомендаціях Комісії з журналістської етики¹⁷.

Це замикає комунікаційний ланцюг «фотограф – фото – глядач», який описала Л. Лисенко: подібні етичні регуляції та поради спрямовані на те, щоби перетворити «гіпервидимість» війни не на привід для споглядання шокового контенту, а на інструмент відповідальної дії та впливу на глядача¹⁸.

Матеріал про тисячу днів повномасштабного російського вторгнення розпочинається зі світлин біженців – попри те, що рекомендації АР закликають уникати «штучності» кадру, фотографи обирають композиційні рішення, які створюють зображення, здатне викликати емоцію. Прикладом цього є світлина біженців, які ховаються під розбитим мостом та намагаються перетнути річку Ірпінь, щоби покинути Київ – такий опис можна прочитати під фотографією. Згаданий кадр належить фотографу Емілію Моренатті та зроблений 5 березня 2022 року¹⁹ – й навіть без перекладу підпису глядач може зрозуміти бодай поверховий контекст.

Серед кадрів, що ввійшли до підбірки, є фотографія Євгена Малолетки від 9 березня 2022 року, на якій чоловіки в Маріуполі скидають тіло до масового похо-

¹⁵ Комісія з журналістської етики: вебсайт (2022), «Рекомендації Комісії з журналістської етики щодо публікації фотографій людей, які загинули внаслідок агресії РФ», Заява КЖЕ від 05.04. URL: <https://cje.org.ua/statements/rekomendatsii-komisii-z-zhurnalistskoi-etyky-shchodo-publikatsii-fotografii-liudey-iaki-zahynuly-vnaslidok-ahresii-rf/> (дата звернення: 02.01.2026).

¹⁶ Там само.

¹⁷ Там само.

¹⁸ Лисенко, Л. (2023), «Криза етики візуальної репрезентації війни (фотографічний вимір)», *Obraz*, вип. 3 (32), с. 37–46. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/a08b53a8-a0d1-445d-8d62-9f8c0ceaa62b/content> (дата звернення: 23.12.2025).

¹⁹ *The Associated Press News* (2024), “AP photos: 1,000 days of war in Ukraine captured in images”, 16 November. URL: <https://apnews.com/article/russia-ukraine-war-1000-days-photos-9ac6ae1739e41d6d9c17aecd54266a15> (дата звернення: 22.12.2025).

вання²⁰. На світлині можливо роздивитися обриси тіл, але не видно обличчя чи інших ознак, за якими можна було б із точністю ідентифікувати особи загиблих людей – такий кадр можна назвати етичним, адже він водночас репрезентує наслідки трагедії та не посягає на гідність жертв.

Одразу після згаданої світлини в матеріалі є фото цього самого автора, зроблене того ж дня – на ньому зображена вагітна жінка Ірина Калініна, яку евакуюють із обстріляного російськими військами пологового будинку. Підпис під кадром повідомляє, що дитина Ірини Калініної народилася мертвою, а сама жінка померла через пів години після пологів²¹. Із погляду глобальної журналістики ця фотографія Євгена Малолетки є етично виправданою — вона певною мірою персоніфікує воєнний злочин, адже автор не просто зробив фото, а розповів про один із численних наслідків цього злочину через конкретну жертву й підкріпив історію візуально сильним кадром. Разом із цим, фотографія залишається етично проблематичною, оскільки порушує право людини на приватність – фотограф, імовірно, не мав змоги отримати активну згоду героїні на зйомку чи публікацію, хоча на світлині добре видно обличчя жінки.

Окремо варто розглянути кадри із похоронних церемоній, котрі редакція AP додала до матеріалу. Перший із них є ще одним взірцем межі між суспільною вагою та правом на приватне прожиття горя – мова про світлину з похорону чотирирічної Лізи, яка загинула через російську атаку на Вінницю в липні 2022 року. На знімку видно як тіло дитини, так і емоції її близьких та рідних²² – у цьому випадку питання про те, етичний такий кадр чи ні, є предметом дискусії. Подібні світлини доречно публікувати виключно з контекстним коментарем (як ілюстрацію-доказ воєнного злочину, внаслідок якого загинула дитина) – без пояснення вони не несуть у собі стільки ж візуальної інформації, скільки, до прикладу, згадана вище фотографія вагітної жінки в Маріуполі.

Ще одним прикладом фотографії, яка працює виключно в разі додавання контексту – портрет 26-річної Анастасії Охріменко, яка плаче на похороні свого загиблого на фронті чоловіка²³. Без підпису світлина має вигляд майже художнього кадру на межі з естетизацією трагедії – але у випадку цієї публікації підпис не дає повного контексту.

Так, інформацію про те, що чоловік героїні на фото – військовий, котрий загинув внаслідок бойових дій, можна дізнатися при додатковому пошуку імені Анастасії Охріменко, адже в підписі до кадру в матеріалі AP цього факту немає – історію Анастасії, її чоловіка та ще трьох друзів опублікувало медіа The Independent²⁴.

Таким чином, для глядача, для якого контекст саме цієї історії є невідомим, і котрий не здійснив додаткового пошуку, ім'я героїні в підписі та факт того, що знімок зроблений під час похорону її чоловіка, не дасть значного розуміння про те, хто зображений та чому цей кадр настільки важливий, що його долучили до вибірки з

²⁰ Там само.

²¹ Там само.

²² Там само.

²³ Там само.

²⁴ Kullab, Samya (2023), "In the lives of 5 friends, Ukraine's war story unfolds", *The Independent*, 16 February. URL: <https://www.independent.co.uk/news/ap-ukraine-bucha-people-russia-b2283409.html> (дата звернення: 02.01.2026).

усієї кількості фотографій, зроблених репортерами Associated Press за тисячу днів повномасштабної війни між Росією та Україною.

5. Висновки

За результатами розгляду окремих взірців фотографій від кореспондентів агентства Associated Press у ретроспективному матеріалі *'1000 days of war in Ukraine'* авторка дійшла до низки висновків. Першим із них є механізми адаптації аудиторії, застосовані в межах одного матеріалу, який містить значну кількість візуально виразного контенту.

Дослідження підтверджує теоретичні тези С. Зонтаг про трансформацію сприйняття мілітарного насильства – світлини в матеріалі демонструють як масштаби трагедії, так і особисті моменти прожиття горя й смерті окремими людьми (за нормальних, невоєнних обставин такі світлини не повинні були б існувати – такі зображення, на погляд Комісії з журналістської етики, є грубим втручанням у приватний простір людини). Тривалість війни та кількість щоденного шокowego контенту спричинила певну десенситизацію аудиторії – так журналісти після перших тижнів війни стали фокусуватися на історіях окремих героїв, таким чином «олюднюючи статистику».

У матеріалі, який є предметом розгляду, кадри масштабу трагедії перемежовані світлинами, де акцент – саме на емоціях зображених людей. Разом із цим етична ефективність таких кадрів прямо пов'язана з наявністю чи відсутністю повного контекстуального супроводу: коли інформація, яку глядач отримує «тут і зараз», без додаткового пошуку, є неповною, виникає ризик деконтекстуалізації – художня якість знімка починає превалювати над його цінністю як документа, що свідчить про воєнний злочин і трагедію.

Також під час аналізу матеріалу неодноразово зауважено таку проблему, як конфлікт ідентифікації та деонтологічних підходів. Зокрема, при аналізі рекомендацій для роботи журналістів від АР та Комісії з журналістської етики виявлено розбіжності між глобальною етичною моделлю АР та національними рекомендаціями КЖЕ – така різниця можлива тому, що питання на межі професійної та особистісно-людської етики не є врегульованими на рівні законів чи інших легальних приписів.

Глобальна журналістська практика, скерована на аудиторію «зовні конфлікту», допускає повну ідентифікацію жертви – у цьому вбачають спосіб надання їй суб'єктності та «олюднення» доказової бази воєнного злочину через персональну історію. Натомість рекомендації від української Комісії з журналістської етики спираються на принципи мінімізації ретравматизації. КЖЕ також ставить у пріоритет право людини на приватність і гідність: із цього погляду, одним із найбільш виважених варіантів репрезентації жертв, який можна побачити в матеріалі про тисячу днів війни, застосував Євген Малолетка при зйомці масового поховання у Маріуполі: автор обійшовся без візуальної ідентифікації облич, що дає змогу уникнути втручання в приватний простір загиблих.

В умовах сучасної війни функціонує концепція «гіпервидимості», про яку пише Л. Лисенко – вона включає цифрову прозорість і надмір візуального контенту, з яким щоденно стикається глядач (особливо той, хто є безпосереднім свідком та учасником травматичних подій). У таких умовах етичність кадру визначається рівнем відповідальної взаємодії глядача з контентом: наприклад, світлини з похоронних церемоній (окремо варто зауважити ті, на котрих видно обличчя загиблого), демонструють межу між суспільною значущістю та правом на приватне проживання горя. Без на-

лежного й повного текстового пояснення такі кадри втрачають значну частину ваги й можуть сприйматися як інструмент естетизації трагедії, тоді як наявність повного контексту є обов'язковою умовою збереження етичного балансу.

У підсумку, результати проведеного дослідження вказують на те, що етика візуальної репрезентації жертв російсько-української війни в проєкті Associated Press базується на поєднанні документальної безкомпромісності та пошуку нових форм олюднення трагедії. Подальші наукові розвідки можуть бути спрямовані на вивчення впливу цих зображень на формування колективної пам'яті та правову оцінку подій у міжнародних інституціях, а також для аналізу фотографій періоду повномасштабного російського вторгнення в Україну з погляду етичних рекомендацій та журналістських стандартів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Kullab, Samya (2023), "In the lives of 5 friends, Ukraine's war story unfolds", *The Independent*, 16 February. URL: <https://www.independent.co.uk/news/ap-ukraine-bucha-people-russia-b2283409.html> (дата звернення: 02.01.2026).
2. *The Associated Press News* (2024), "AP photos: 1,000 days of war in Ukraine captured in images", 16 November. URL: <https://apnews.com/article/russia-ukraine-war-1000-days-photos-9ac6ae1739e41d6d9c17aced54266a15> (дата звернення: 22.12.2025).
3. *The Associated Press: official website*, "AP News Values and Principles. Telling the Story". URL: <https://www.ap.org/about/news-values-and-principles/telling-the-story/> (дата звернення: 02.01.2026).
4. Зонтар, С. (2020), *Спостереження за болем інших*, пер. з англ. Назар Довжок, ist publishing, Київ, 144 с.
5. *Комісія з журналістської етики: вебсайт* (2022), «Рекомендації Комісії з журналістської етики щодо публікації фотографій людей, які загинули внаслідок агресії РФ», Заява КЖЕ від 05.04. URL: <https://cje.org.ua/statements/rekomendatsii-komisii-z-zhurnalistiskoi-etyky-shchodo-publikatsii-fotohrafii-liudey-iaki-zahynuly-vnaslidok-ahresii-rf/> (дата звернення: 02.01.2026).
6. Лисенко, Л. (2023), «Криза етики візуальної репрезентації війни (фотографічний вимір)», *Obraz*, вип. 3 (32), с. 37–46. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/a08b53a8-a0d1-445d-8d62-9f8c0ceaa62b/content> (дата звернення: 23.12.2025).
7. Стеблина, Н., Родигін, К. (2025), «Наративи війни та газетна фотографія (сприйняття повномасштабного російського вторгнення в Україну газетою The Guardian)», *Актуальні питання масової комунікації*, № 38, с. 18–30. DOI: <https://doi.org/10.17721/CIMC.2025.38.18-30> (дата звернення: 23.12.2025).
8. Червоник, О. (2023), «Фотофіксація горя: кілька міркувань про етику і новий український мартиролог», *Українська правда. Життя*, 14 березня. URL: <https://life.pravda.com.ua/columns/2023/03/14/253331/> (дата звернення: 02.01.2026).

REFERENCES

1. Kullab, Samya (2023), "In the lives of 5 friends, Ukraine's war story unfolds", *The Independent*, 16 February. URL: <https://www.independent.co.uk/news/ap-ukraine-bucha-people-russia-b2283409.html> (data zvernennia: 02.01.2026).
2. *The Associated Press News* (2024), "AP photos: 1,000 days of war in Ukraine captured in images", 16 November. URL: <https://apnews.com/article/russia-ukraine-war-1000-days-photos-9ac6ae1739e41d6d9c17aeed54266a15> (data zvernennia: 22.12.2025).
3. *The Associated Press: official website*, "AP News Values and Principles. Telling the Story". URL: <https://www.ap.org/about/news-values-and-principles/telling-the-story/> (data zvernennia: 02.01.2026).
4. Zontag, S. (2020), *Sposterezhennia za bolem inshykh*, per. z anhl. Nazar Dovzhok, ist publishing, Kyiv, 144 s.
5. *Komisiia z zhurnalistskoi etyky: vebseit* (2022), «Rekomendatsii Komisii z zhurnalistskoi etyky shchodo publikatsii fotohrafii liudei, yaki zahynuly vnaslidok ahresii RF», Zaiava KZhE vid 05.04. URL: <https://cje.org.ua/statements/rekomendatsii-komisii-z-zhurnalistskoi-etyky-shchodo-publikatsii-fotohrafii-liudei-yaki-zahynuly-vnaslidok-ahresii-rf/> (data zvernennia: 02.01.2026).
6. Lysenko, L. (2023), «Kryza etyky vizualnoi reprezentatsii viiny (fotohrafichnyi vymir)», *Obraz*, vyp. 2 (42), c. 55–61. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/a08b53a8-a0d1-445d-8d62-9f8c0ceaa62b/content> (data zvernennia: 23.12.2025).
7. Steblyna, N., Rodyhin, K. (2025), «Naratyvy viiny ta hazetna fotohrafia (spryiniattia povnomasshtabnoho rosiiskoho vtorhnennia v Ukrainu hazetoiu The Guardian)», *Aktualni pytannia masovoi komunikatsii*, № 38, c. 18–30. DOI: <https://doi.org/10.17721/CIMC.2025.38.18-30> (data zvernennia: 23.12.2025).
8. Chervonyk, O. (2023), «Fotofiksatsiia horia: kilka mirkuvan pro etyku i novyi ukrainskyi martyroloh», *Ukrainska pravda. Zhyttia*, 14 bereznia. URL: <https://life.pravda.com.ua/columns/2023/03/14/253331/> (data zvernennia: 02.01.2026).

THE ETHICS OF REPRESENTING WAR VICTIMS IN THE FEATURE '1000 DAYS OF WAR IN UKRAINE CAPTURED IN IMAGES' (AP)

Yuliia Ravliuk

*Ivan Franko National University of Lviv,
49 Henerala Chuprynky St., 79044, Lviv, Ukraine,
e-mail: leia.ukrainka@gmail.com
<https://orcid.org/0009-0001-5686-2721>*

The article analyzes the ethical parameters of war visualization within the Associated Press (AP) retrospective project '1,000 Days of War in Ukraine'. The study examines the complex deontological conflict between the global journalistic principle of "bearing witness" and the national legal framework regarding the right to privacy, as defined by the recommendations of the Commission on Journalistic Ethics. Special attention is paid to the ethical boundaries of victim identification and the photography of funeral ceremonies in a high-intensity conflict zone. The author identifies the role of technological authenticity—ensured by strict AP photo editing standards—and deep contextualization as primary safeguards against the aestheticization of violence and the desensitization of the global audience.

Methodologically, the work integrates visual content analysis with the "photographer–photo–audience" framework to evaluate how photographic signs function as evidence of war crimes while preserving the human dignity of the subjects. The research defines the necessary conditions for minimizing the re-traumatization of the audience and preventing voyeuristic consumption of tragedy. The findings suggest that the ethical value of war photography is determined not only by its visual impact, but by the narrative integrity provided through comprehensive captioning and respect for the subjects' privacy in moments of grief.

Keywords: war photojournalism, Associated Press, journalistic ethics, Commission on Journalistic Ethics, aestheticization of violence, desensitization, victim identification, visual narrative.

Отримано редакцією видання / Received: 10.01.2026

Прорецензовано / Revised: 10.01.2026

Схвалено до друку / Accepted: 12.01.2026

Опубліковано на сайті видання / Published on the publication's website: 04.02.2026